

Hoofdstuk 6 - Jakobus 5

De rijken moeten zich bekeren

Opnieuw spreekt Jakobus de rijken aan. Dat is niet voor het eerst in deze brief. Onduidelijk is of deze rijken onderdeel uitmaken van de gemeente, waar Jakobus aanschrijft. Het kan ook zijn dat de gemeente juist te maken heeft met de gevolgen van het hardvochtige optreden van de rijken. Het kritisch aanspreken van de rijken gebeurt ook geregeld in het Oude Testament door de profeten en door de boeken van de Wijsheid (Spreuken, Prediker). Of ze nu onderdeel zijn van de gemeente of niet, tegen de rijken wordt gezegd dat de omstandigheden waarin ze leven ingrijpend zullen veranderen. Ze zullen alles kwijtraken en daardoor zullen ze huilen en jammeren om alles wat ze verloren hebben.

Jakobus is zo stellig dat deze verandering het leven van de rijken helemaal op z'n kop zal gooien dat hij hen nu al aanspreekt om te huilen en te treuren: **huil en jammer over al de ellende die u overkomt** (5:1).

De rijken hebben zich van God losgemaakt. Ze vertrouwen meer op hun eigen rijkdom, op hun eigen bezit en op hun maatschappelijke positie. Ze wanen zich onaantastbaar. Maar ze zullen gaan inzien dat hun leven op deze manier niet voortgezet kan worden. Dat er een ingrijpende verandering nodig is. Dat ze moeten veranderen. Dat ze zich moeten bekeren. Want op deze manier zijn ze op weg naar de ondergang. Dat inzicht komt niet vanzelf. Dat inzicht komt er alleen, omdat hun leven ingrijpend zal veranderen. Die verandering kunnen we zien als ingrijpen van God. Hij zet hun stil. Hij confronteert hen met een leven, waarbij ze zonder God leven.

Het leven zal ingrijpend veranderen

In de Griekse vertaling van het Oude Testament (de *Septuaginta*) wordt het woord 'huilen' gebruikt voor een oproep tot boete doen: wie aangesproken wordt, moet voor God belijden dat de huidige manier van leven niet volgens Zijn richtlijnen en geboden is. Het is een weg die afwijkt van God. In de *Septuaginta* wordt het woord 'jammeren', dat Jakobus hier schrijft, gebruikt voor de ontzetting en de schrik die er is, als men merkt dat God komt.

Dat komen van God gaat dan gepaard met een aankondiging van een oordeel of van een straf. Jakobus gebruikt dit woord ook in 4:9. Daar schrijft hij dat het lachen van de rijken, waardoor duidelijk wordt dat ze het met zichzelf nogal getroffen hebben, omslaat in huilen. Ze zullen huilen, schrijft hij daar, omdat ze beseffen dat ze niet meer op deze manier kunnen blijven leven. Het huilen en jammeren geeft dus aan dat, als de omstandigheden zullen veranderen, dat bij hen ook diepe emoties zal oproepen. Ze zullen er niet koud onder blijven. Het zal hen diep raken. Het is de bedoeling dat ze op die manier inzien dat hun leven zal moeten veranderen. Het is de bedoeling dat die verandering dan ook daadwerkelijk komt. Die verandering moet oprecht zijn voor God en zichtbaar voor de mensen om hen heen.

De kwetsbaarheid van rijkdom

Rijkdom wekt de suggestie dat je veilig bent. Jakobus geeft echter aan dat ook rijkdom een vluchtig bezit is. Voor je er erg in hebt, kan jouw rijkdom verdwenen zijn. Je kunt denken dat je door spullen van grote waarde veel zekerheid kunt kopen. Maar het bederft zit er al in: de rijkdom is al verrot. De kleding waarmee je jouw rijkdom aan anderen kunt tonen, wordt nu al door de motten aangevreten. Goud en zilver kunnen lang hun waarde behouden, maar ook deze edelmetalen zullen eens

verdwijnen. Als zulke rijkdom de basis van jouw leven, moet je oppassen: je kunt dit allemaal eens verliezen. Hoeveel rijkdom je ook opgespaard hebt. Hoeveel je ook verzameld hebt: het heeft geen blijvende waarde.

Doen van onrecht

De rijkdom die is opgebouwd is volgens Jakobus ten koste van anderen opgebouwd. De arbeiders die in dienst zijn van deze rijken hebben niet het loon gekregen dat ze verdiend hebben. Daardoor konden de rijken steeds rijker worden. Terwijl hun arbeiders armer werden en tekort kwamen. Die arbeiders hebben hun nood geklaagd bij de Heere. De Heere heeft het roepen van deze arbeiders die uitgebuit worden gehoord. De Heere zal niet werkloos blijven toekijken. Hij zal in actie komen en verhaal gaan halen bij de rijken, die rijker geworden zijn ten koste van hun werknemers. De Heere in de hemel is ook de hemelse Rechter, die de mensen op aarde die onrecht doen ook zal veroordelen. De Heere is de steun en toeverlaat voor de mensen die uitgebuit worden.

Net als de profeten heeft Jakobus hier stevige kritiek op de rijke mensen. Hij gaat zelfs zo ver dat hij zegt: **De rechtvaardige hebt u vermoord**. Wordt met de rechtvaardige hier Jezus bedoeld? Wordt hier met de rechtvaardige een specifieke volgeling van Jezus bedoeld? Wordt hier in het algemeen gesproken en de mensen die trouw zijn aan de Heere bedoeld? Dat is niet duidelijk. De uitspraak zou figuurlijk bedoeld kunnen zijn: De rijken kwelen de arme mensen dusdanig dat er voor hen geen leven meer over is. Hoe kras Jakobus ook is, in zijn bewoordingen, hij heeft één doel: de rijken oproepen tot bekering en oproepen tot ander gedrag naar de armen toe. Jakobus staat hier op één lijn met de profeten, met Johannes de Doper en met Jezus.

Zonder verzet

De rechtvaardige heeft zich niet verzet. Net zoals Naboth het onrecht van Achab onderging en zich niet verzette en het leven moest laten en net zoals Jezus ten onrechte werd veroordeeld en afzag van geweld, ziet de rechtvaardige af van verzet. De rechtvaardige ondergaat het, vanuit het geloof: onze Heer is Rechter. Eens komt Hij om te oordelen over de levenden en de doden. Dat is het houvast.

De tijd is kort; de Heer komt

Omdat Jakobus de hemelse Rechter verwacht, kan hij oproepen tot geduld. Geduld is uitkijken naar de komst van de Heere en weten dat Hij recht komt brengen. Jakobus vergelijkt het geduld van de gelovige met het geduld van de boer. Een landbouwer in het Midden-Oosten moest het hebben van twee momenten van regen: regen vroeg in het seizoen en regen later in het seizoen. Dat die regen viel was natuurlijk geen garantie. De gelovige mag echter wel zeker weten dat de Heere terugkomt.

In de tijd dat de gelovige afwacht en uitkijkt naar de komst van de Heere kan hij moed putten uit de komst die verwacht wordt. Die komst zal alles veranderen. De gelovige moet het eigen hart versterken (vgl. Psalm 27:14) en bij het uitblijven van de komst niet onzeker worden, maar blijven uitkijken naar deze komst.

Waarom rijkdom?

Als je toch weet dat de Heere terugkomt, waarom zou je alle kaarten op rijkdom zetten? Het leven op aarde is maar tijdelijk en het einde van de wereld is aanstaande. Het zal niet lang meer duren voor de Heere terugkomt. Wat heeft het dan voor zin om op een oneerlijke manier rijk te worden?

Naar elkaar toe

De verwachting van de wederkomst heeft ook gevolgen voor de onderlinge band binnen de gemeente. Het is belangrijk dat de gemeente één in het geloof is. De onderlinge spanningen en fricties mogen er niet toe leiden dat de gemeente onderling verdeeld raakt. Binnenkort komt Christus terug en Hij zal dan als Rechter komen. Hij zal ook oordelen over hoe de gelovigen binnen de gemeente met elkaar zijn omgegaan. Dan kun je maar beter onrecht verduren en het in handen van deze hemelse Rechter leggen. Jakobus verwijst naar een uitspraak van de Heere Jezus uit de Bergrede: Zoals je over een ander oordeelt, zo zal Christus over jou oordelen. (Mattheüs 7:12).

De lijdende rechtvaardige

Het Oude Testament is vol van gelovigen die ten onrechte moesten lijden, maar wel het geduld konden opbrengen, omdat ze geloofden dat God hen eens recht zou gaan doen. Denk aan de profeten. Denk aan Job. De profeten werden niet geloofd. Het is zelfs een eigen thema in het Oude Testament: de lijdende rechtvaardige, dat wil zeggen: de gelovige die in doen en laten trouw is aan de Heere en ten onrechte lijdt. Deze traditie wordt later op de Heere Jezus toegepast. Hij is de lijdende Rechtvaardige bij uitstek.

Verscheidene profeten hadden het niet gemakkelijk. Job werd door zijn vrienden kritisch ondervraagd. Maar Job bleef geloven dat God hem zou bijstaan en zou helpen. Uiteindelijk kwam de Heere Job ook te hulp. Zo kunnen de profeten en Job tot voorbeeld zijn. Wij kunnen op hen letten door ook dit vertrouwen te hebben op de Heere.

Een andere houding

Anders dan het elkaar veroordelen en het elkaar moeilijk maken in de gemeente pleit Jakobus voor een andere houding.

Het is beter om de moeilijkheden bij de Heere te brengen in gebed. En als het goed met je gaat, kun je dat het beste in dankbaarheid aan de Heere laten weten en niet elkaar de ogen uitsteken. Je kunt beter beginnen met het zingen van lofliederen dan je eigen succes uitbazuinen. Dan verdeel je de gemeenschap niet en dan breng je de Heere de eer toe die Hij waard is.

Gebed voor de zieke

In de gemeente zullen er mensen zijn die het moeilijk hebben. Bijvoorbeeld omdat ze ziek zijn. Wanneer een gelovige ziek is, kan dat gepaard gaan met aanvechtingen: Is het mijn eigen schuld dat ik ziek geworden ben? Heeft de Heere mij vergeten? Jakobus pleit voor zorg voor elkaar. Wanneer je als gemeente voor degene die ziek is bidt, mag hij of zij ervaren dat dit gebed als een muur is dat hem of haar beschermt tegen deze aanvechtingen. Hoe moeilijk de weg van ziek zijn ook is: deze gelovige staat er niet alleen voor. De gemeente staat om hem of haar heen en brengt de zieke bij de Heere. Zo mag de zieke, dwars door de aanvechtingen heen, merken dat hij of zij gedragen wordt: door gebed van de gemeente en door de aanwezigheid van de Heere.

Mocht er sprake zijn van zonden, dan kunnen de zonden beleden worden. Voor de gedane zonden is er vergeving mogelijk. Zo wordt de weg weer vrijgemaakt en mag de zieke weer helemaal van de Heere zijn en aan Hem toegewijd zijn.

De kracht van het gebed

Jakobus gaat nog door over de kracht van het gebed. De profeet Elia is hierin het voorbeeld. Wanneer een gelovige bidt om vergeving van zonden, dan mag de gelovige weten dat dit gebed veel tot stand brengt.

Ziekenzalving

In 5:14 zegt Jakobus dat de ouderlingen een zieke kunnen zalven met olie. Mogelijk dat in die tijd een zalving als een medicijn werd gezien. Deze zalving gaat gepaard met gebed. Alleen de zalving is niet genoeg.

In de afgelopen decennia is de praktijk van ziekenzalving ook in Nederland weer opgekomen. In de Rooms-Katholieke en de Anglicaanse Kerk was dit al een gebruik. In onze gemeente hebben in het verleden ook enkele gemeenteleden de ziekenzalving ontvangen. Wanneer vandaag de dag ziekenzalving wordt gedaan, gebeurt dat om een zieke bij de Heere te brengen. Het is voor de zieke een extra bevestiging dat hij of zij deze ziekte niet alleen hoeft te dragen, maar Gods nabijheid mag weten.

Redden van de ondergang

Jakobus sluit zijn brief af met het terugbrengen van iemand die is afgedwaald. Wanneer je iemand terug mag brengen bij de Heere is dat niet alleen een bijzonder moment, het is ook een belangrijk moment voor de eeuwigheid: je mag dan een middel zijn in Gods hand om iemand die op weg was naar de ondergang te redden.

Het is een rode draad in de brief: omkeer is noodzakelijk en mogelijk.

Vragen

- 1) Jakobus roept de rijken geregeld op tot ander gedrag. Ze moeten zich bekeren. Is er gedrag waar wij ons van moeten bekeren?
- 2) Wat is er nodig om te luisteren naar zo'n oproep om helemaal anders te leven?
- 3) Hebben wij met onrecht te maken waar we aan lijden? Of veroorzaken we juist onrecht waar anderen aan lijden?

- 4) Het geloof dat Jezus terugkomt én dat Hij wederkomt om te oordelen, is voor Jakobus zowel aan troost als een aansporing. Hoe ervaar jij het zelf?
- 5) Jakobus zegt dat we ons hart moeten versterken. (Denk daarbij aan Psalm 27:14). Hoe doe jij dat zelf: je hart sterker maken?
- 6) Jakobus roept op tot een andere houding naar elkaar toe binnen de gemeente. Hoe krijg je dat voor elkaar?
- 7) Jakobus geeft met de profeten en met Job bijbelse voorbeelden van personen die op God vertrouwen. Welke bijbelse personen is voor jou een voorbeeld?
- 8) Heb je wel eens ervaren dat er voor jou gebeden was toen je het moeilijk had? Hoe was dat?
- 9) Heb je wel eens met ziekenzalving te maken gehad?